

"עיניים דיגיטליות"

הרב אוריאל פיישר

אוכלוסיית היעד: כיתות ז'–ט' | מספר המשתתפים המומלץ: כיתה | זמן: שני שיעורים רצופים
ציוד נדרש: מחשב, מקרן, מסך ורמקולים; דף מקורות.

רציונל

תופעת ה"סלפי" הפכה זה כבר חלק מחיינו, ועדיין היא מצריכה דיון וחשיבה. תלמידים רבים מאמינים ש"מה שלא צולם – לא היה", ולכן המצלמה שבנייד מצלמת הכול, ובכל זמן. בסדנה זו נרצה לעסוק בקשר שבין העין ללב, בין התמונה לרצון, ובין מה שרואים למה שבאמת משתקף. האם יש תמונות שלא נרצה לחשוף? האם יש בחיינו רגעים שאף על פי שלא צילמנו אותם הם זכורים לנו כרגעים מכוננים או מלהיבים? מלבד זאת, ננסה בעזרת סדנה זו להיטיב להבין את ההלכה המחנכת ל"שמירת העיניים" – הימנעות מהסתכלות במראות שאינם ראויים או אינם צנועים.

מטרות

1. פיתוח ההבנה שיש תמונות של אירועים וחוויות שאותן נרצה לשמור לעצמנו ולא נרצה לשתף בהן את כולם;
2. פיתוח ההבנה שיש קשר בין מה שהאדם רואה לבין מחשבותיו ומעשיו.

מהלך ההפעלה

שלב ראשון

בשלב זה ננסה לעמוד על מגבלות העין.

אפשרות א

נתבונן בצמדי תמונות (להלן דוגמאות). אפשר כמובן למצוא אחרות):

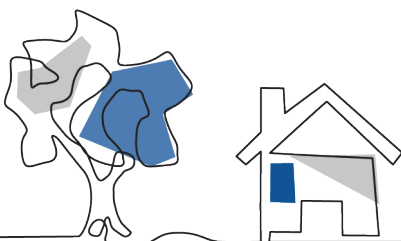
אדם לבוש חליפה מחזיק בידו תיק עסקים | אדם שניכר ממראהו שעיסוקו בחקלאות

מתנה באריזה גדולה או נוצצת | מתנה באריזה קטנה או פשוטה

שאלות לדיון בעקבות ההתבוננות

מי לדעתכם עשיר יותר?

באיזו אריזה נמצאת מתנה שערכה גבוה יותר? ואם יאפשרו לכם לבחור – איזו מהמתנות תבחרו לקחת?

לסיכום, נסביר שיש לעין מגבלה: דברים רבים נסתרים מן העין (אין לנו "עיני רנטגן", ודברים רבים איננו יכולים לראות, לדוגמה: סכום הכסף בחשבון בנק שאיננו שלנו, כל ההיבטים השייכים למקצוע שאדם מסוים עוסק בו, מתנה בתוך אריזה ועוד).

אפשרות ב

נתבונן בתמונות אחדות של תעתועי דמיון.
מתוך ההתבוננות נבין שלעין יש מגבלה: היא איננה מסוגלת לראות את כל הממדים יחד.

שלב שני

שלב זה ייוחד לעיסוק בתיעוד ובנראות. נציג לתלמידים שאלות, ונבקש מהם להרים את ידם במקרים שתשובתם לשאלה חיובית.

- ← האם היית רוצה לצאת ל"דייט" מבלי לראות תמונה לפני הפגישה?
- ← האם מעניין אתכם לדעת מה החברים שלכם אכלו לארוחת בוקר?
- ← האם חשוב לכם לדעת איך נראות הנעליים החדשות (או חפץ אחר) של החבר שלכם?
- ← האם אתם מעלים לרשתות החברתיות תמונות רק כדי שגיבכו... ולא כי אתם באמת רוצים?

נחתום בשאלה: למה אנשים רבים כל כך נוהגים לתעד כל רגע בחייהם?

סיכום ביניים: נברר יחד כיצד ההרגל להרבות בתיעוד משפיע עלינו.

שאלות לדיון

- ← כיצד משפיע ההרגל שפיתחנו בעצמנו - לתעד הכל?
- ← כיצד מושפעת היכולת שלנו להביט לעומק? כיצד מושפעת היכולת ליהנות מהרגע כאן ועכשיו?

שלב שלישי

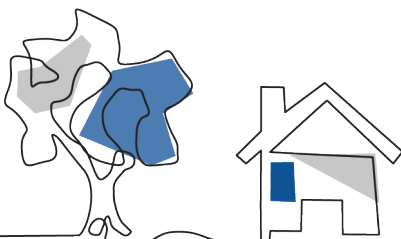
שלב זה ייוחד לעיסוק בקשר שבין העין ללב. בתלמוד הבבלי, עבודה זרה כח ע"ב – הגמרא אומרת:

"ההיא אמתא דהואי בי מר שמואל דקדחא לה עינא בשבתא, צווחא וליכא דאשגח בה, פקעא עינא. למחר נפק מר שמואל ודרש: עין שמרדה – מותר לכוחלה בשבת; מאי טעמא? דשוריני דעינא באובנתא דליבא תלו."

[תרגום:

אמתו (האמה העבריה) של מר שמואל סבלה מכאב בעיניה, וביקשה עזרה. מכיוון שהדבר קרה בשבת ולכאורה לא היה מצב של פיקוח נפש, איש לא עזר לה, ובעקבות היעדר טיפול – היא התעוורה.

לאחר אירוע זה דרש מר שמואל: עין שמרדה – שהחלה לכאוב – מותר לטפלה בשבת מכיוון שהלב תלוי בעין!]

וכך פסק השולחן ערוך:

החושש בעיניו או בעינו ויש בו ציר, או שהיו שותתות ממנו דמעות מחמת הכאב, או שהיה שותת דם, או שהיה בו רירא ותחלת אוכלא (פי' תחלת חולי), מחללין עליו את השבת.

(שולחן ערוך שכה, ט)

ומעיר המשנה ברורה

בעיניו וכו' – ואף על גב דמשום סכנת אבר אין מחללין באיסור דאורייתא לכו"ע וכדלקמן בסו"ז עין שאני דשורייקי דעינא בליבא תליא ואיכא סכנת נפש.

(משנה ברורה שכה, כב)

שאלה לדיון בעקבות העיון במקורות

← האם גם מניסיונכם יש קשר בין העין ללב? מהו?

נעיין יחד בדברים שכתב החפץ חיים (רבי ישראל מאיר הכהן מראדין) בעניין הקשר הזה.

ועיקר הכל בא זה ע"י הבטת העין שהוא מביט בעין רעה על חבירו. כלל הדבר מדה רעה זו היא מקלקלת לנפש מאד ורמז לזה בפסוק עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי בנות העיר נקרא כל כחות המוטבעים בהגוף (וכמאמרם עיר קטנה זה הגוף) כח הכעס וכח החמדה וכח התאוה וכה"ג וקאמר הכתוב העין מזיקה להנפש יותר מכל כחות הגוף כי ע"י העין בא כח הקנאה וגם כח התאוה שהעין רואה והלב חומד וע"ז נאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכבר אחז"ל עינא וליבא תרי סרסורי דחטאה אלא האדם צריך להיות שמח וטוב לב במה שהזמין לו הש"י לחלקו ולא יתאוה יותר ואז אשריו וטוב לו בזה ובכא:

(החפץ חיים, קונטרס נפוצות ישראל, פרק ב)

כלומר: העין רואה, הלב חומד והגוף פועל. אם כן שמירת העיניים ממראות העלולים לגרום ללב לחמוד איסור, היא היסוד לתיקון.

סיכום

בעולם צבעוני כל כך כעולמנו, שבו נראה לכאורה שהחצנה היא תנאי לזכייה בפופולריות, מקובל לייחס לנראות חשיבות עצומה, ורבים מן התלמידים יראו בה מהות שבכוחה לחרוץ גורלות! בעולם כזה מוטלת עלינו החובה לזכור גם את ערך ההסתרה מעיני כול, את הפרטיות והשמירה על היקר לנו מכול.

עלינו להבין שיש דברים שיקרים וחשובים לנו מאוד, ואנו מודעים לערכם גם מבלי שאחרים יראו אותם ויחוו דעתם עליהם.

בעולם שבו הפיתויים רבים כל כך, עלינו לשמור על עצמנו ולמעט ככל יכולתנו להתבונן בדברים שאינם שייכים לנו. אם ננהג כך הלב לא יחמוד את מה שאסור, אלא ירצה את מה שמותר.

